Kreditní a průmyslová banka proti České republice, rozsudek ze dne 21. 10. 2003

Stěžovatel: Kreditní a průmyslová banka

Žalovaný stát: Česká republika

Číslo stížnosti: 29010/95

Datum: 21.10.2003

Článek Úmluvy: čl. 11
čl. 36 odst. 1
čl. 41
čl. 6 odst. 1
čl. 73
čl. 76

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: locus standi, přístup k soudu, spravedlivý proces, správní řízení/soudní řízení správní, vlastnictví

Významnost: 1

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

ČTVRTÁ SEKCE

21. října 2003

VĚC KREDITNÍ A PRŮMYSLOVÁ BANKA

(Rozsudek ve věci Kreditní a průmyslová banka v. Česká republika)

Evropský soud pro lidská práva – Čtvrtá sekce (dále jen „Soud“), který tvořili soudci Sir Nicolas Bratza, předseda, K. Jungwiert, M. Fischbach, J. Casadevall, S. Pavlovschi, J. Borrego Borrego, E. Fura-Sandstroemová a dále M. O’Boyle, tajemník sekce, po neveřejném zasedání dne 30. září 2003 vynesl uvedeného data následující rozsudek:

POSTUP

1. Případ vznikl na základě stížnosti (č. 29010/95) proti České republice, předložené Evropské komisi pro lidská práva (dále jen „Komise“) podle bývalého článku 25 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“). Stížnost byla podána Kreditní a průmyslovou bankou (dále jen „stěžovatelská banka“) a panem Antonínem Moravcem, předsedou správní rady banky a majoritním akcionářem této banky, ke dni 4. května 1995.
2. Stěžovatelé byli zastoupeni O. Choděrou, advokátem provozujícím praxi v Praze. Česká vláda

(dále jen „Vláda“) byla zastoupena svým zástupcem, Vítem Schormem z Ministerstva spravedlnosti.

3. Stěžovatelé si stěžovali, že jejich práva byla porušena tím, že neměli žádný právní prostředek nápravy proti správnímu rozhodnutí o udělení nucené správy na stěžovatelskou banku a proti následným rozhodnutím správních a justičních orgánů.
4. Dne 20. května 1998 prohlásila Komise stížnosti pana Moravce za nepřípustné a stížnosti stěžovatelské banky za přípustné. Ve své zprávě ze dne 25. října 1999 (bývalý článek 31 Úmluvy) vyjádřila Komise jednomyslný názor, že byl porušen článek 6 § 1 Úmluvy a že není nutné posuzovat stížnosti podle článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě.
5. Stížnost byla přidělena Čtvrté sekci Soudu (ustanovení 52 § 1 Jednacího řádu Soudu). V rámci této sekce byl k posouzení případu (článek 27 § 1 Úmluvy) vytvořen Senát, jak stanoví ustanovení 26 § 1 Jednacího řádu Soudu.
6. Stěžovatelská banka a Vláda předložily připomínky k meritu věci (ustanovení 59 § 1 Jednacího řádu Soudu).
7. Dne 1. listopadu 2001 změnil Soud složení svých sekcí (ustanovení 25 § 1 Jednacího řádu Soudu). Tento případ byl přidělen nově vytvořené Čtvrté sekci.

SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

1. Okolnosti případu
2. Stěžovatelská banka je akciovou společností, jejíž sídlo je registrováno v Praze.
3. Dne 27. září 1993 Česká národní banka (dále jen „ČNB“) na základě zákona o bankách (č. 21/1992 Sb.) uvalila na stěžovatelskou banku nucenou správu s účinkem od 30. září 1993 do 31. března 1994 s odůvodněním, že finanční situace a likvidita stěžovatelské banky byly opakovaně neuspokojivé a že předchozí opatření nevedla k nápravě situace. Byl jmenován nucený správce, aby nahradil statutární orgán stěžovatelské banky. Rozhodnutí obsahovalo poznámku v tom smyslu, že ustanovení o správním řízení se na ně nevztahují a že proti němu nelze podat odvolání.
4. Dne 29. září 1993 bylo rozhodnutí o nucené správě publikováno v obchodním věstníku.
5. Usnesením ze dne 30. září 1993 Obvodní soud pro Prahu 1 (dále jen „obvodní soud“) na návrh ČNB rozhodl povolit zápis nucené správy a jmenování nuceného správce do obchodního rejstříku. V usnesení bylo zafixováno datum 30. září 1993 jako den zápisu do obchodního rejstříku a uvádělo se zde, že nucený správce zastupuje banku. Usnesení nebylo stěžovatelské bance doručeno. Téhož dne přišli nucený správce a zástupce ČNB do banky a informovali všechny zaměstnance, že na stěžovatelskou banku byla uvalena nucená správa. Zástupce ČNB předložil rozhodnutí ČNB ze dne 27. září 1993 panu Moravcovi, předsedovi představenstva banky a jejímu majoritnímu akcionáři. Dne 4. října 1993 potvrdil obvodní soud své usnesení ze dne 30. září 1993 vydáním potvrzení o právní moci.
6. Dne 18. března 1994 prodloužila ČNB nucenou správu do 30. června 1994.
7. Dne 22. března 1994 právní zástupce stěžovatelské banky pan Choděra zaslal obvodnímu soudu svou plnou moc k zastupování a požádal, aby výpis z obchodního rejstříku ohledně nucené správy a usnesení obvodního soudu v tomto smyslu byly zaslány jeho kanceláři. Pan Choděra poznamenal, že podle ustanovení § 200 písm. a) občanského soudního řádu je stěžovatelská banka stranou řízení.
8. Dne 30. března 1994 byla v obchodním věstníku uveřejněna zpráva o prodloužení nucené správy. V rozhodnutí ze dne 30. června 1994 obvodní soud na návrh ČNB schválil, aby rozšíření bylo zapsáno do obchodního rejstříku. Soud nekonal veřejné ústní jednání. Téhož dne soud potvrdil své usnesení potvrzením o právní moci. Toto usnesení nebylo stěžovatelské bance zasláno.
9. Ve dnech 1. a 6. dubna 1994 se stěžovatelská banka, zastoupená předsedou svého představenstva a panem Choděrou, svým právním zástupcem, poté, co se dověděla o existenci

usnesení ze dne 30. září 1993 a 30. března 1994, proti nim odvolala k Městskému soudu v Praze (dále jen „městský soud“). Stěžovatelská banka si stěžovala, že s ní mělo být jednáno jako se stranou řízení, v němž soud schválil zápisy o nucené správě a o jejím rozšíření do obchodního rejstříku, a namítala, že jí nebyla zaslána odpovídající rozhodnutí. Stěžovatelská banka si rovněž stěžovala, že rozhodnutí ČNB ze dne 27. září 1993 nebylo dostatečně odůvodněné a že tudíž nebylo možné říci, zda nucená správa byla udělena v souladu se zákonem či nikoliv, a že rozhodnutí obsahovalo nepřesnou informaci v tom smyslu, že proti němu není možné podat žádné odvolání. Dále pak stěžovatelská banka dodala, že kdyby jí bylo rozhodnutí obvodního soudu zasláno, bylo by obsahovalo kompletnější údaje.

10. Ve svém usnesení ze dne 17. května 1994, zamítajícím odvolání proti rozhodnutím ze dne 30. září 1993 a ze dne 30. března 1994, bez konání ústního jednání městský soud, inter alia, uvedl toto:

„…rozhodnutí (ČNB) o uvalení nucené správy a o jejím rozšíření byla plně v její působnosti podle ustanovení § 25 (zákona). … Ve světle rozhodnutí ze dne 27. září 1993 byla nucená správa uložena kvůli opakovaně neuspokojivé finanční situaci … banky. Ustanovení § 26 odst. 4 (zákona) výslovně stanoví, že správní řád se vztahuje na řízení týkající se ukládání trestů. Správní řád se tudíž neaplikuje na ostatní rozhodnutí podle § 26 tohoto zákona… Je pravdou, že soud první instance jednal nesprávně, když obě rozhodnutí nezaslal stěžovateli. Z odvolání, která odvolací soud shledává podanými včas, je však jasné, že se s oběma z nich stěžovatel seznámil … (Kromě toho zápisy do obchodního rejstříku byly provedeny /soudem první instance/ v souladu s ustanovením § 29 /zákona/)“.

17. Dne 21. června 1994 stěžovatelská banka, zastoupená předsedou svého představenstva a panem Choděrou, podala dovolání u Vrchního soudu v Praze (dále jen „vrchní soud“) proti usnesení městského soudu ze dne 17. května 1994 na základě ustanovení § 237 písm. f) a § 241 odst. 2 písm. d) občanského soudního řádu.
18. Dne 22. června 1994 podala banka ústavní stížnost Ústavnímu soudu proti usnesením obvodního soudu ze dne 30. září 1993 a 30. března 1994 a proti usnesení městského soudu ze dne 17. května 1994, kde navrhla zrušit ustanovení § 26 odst. 4 a § 41 odst. 2 zákona.
19. Dne 23. června 1994 prodloužila ČNB nucenou správu do 31. prosince 1994. Dne 29. června 1994 byla zpráva o prodloužení publikována v obchodním věstníku. Usnesením ze dne 30. června 1994 obvodní soud na návrh ČNB schválil zápis o prodloužení nucené správy do obchodního rejstříku. Soud nenařídil veřejné ústní jednání. Téhož dne soud schválil usnesení vydáním potvrzení o právní moci. Usnesení bylo zasláno kanceláři pana Choděry. Ve dnech 1. července a 15. srpna 1994 se stěžovatelská banka, zastoupená panem Choděrou, odvolala proti tomuto usnesení k městskému soudu.
20. Mezitím, dne 24. června 1994, Ústavní soud prohlásil ústavní stížnost stěžovatelské banky za nepřípustnou, přičemž shledal, inter alia, že usnesení ze dne 17. května 1994 nebylo zasláno stranám řízení a že se tudíž nestalo konečným.
21. Dne 29. července 1994 vstoupil v platnost zákon č. 156/1994 Sb., který změnil zákon o bankách, pokud jde o nucenou správu. Oddíl IV stanovil, že zákon se vztahuje na všechny případy, kdy byla nucená správa uvalena před tímto dnem.
22. Dne 30. srpna 1994 bylo usnesení městského soudu ze dne 17. května 1994 doručeno stěžovatelské bance a stalo se tak konečným.
23. Dne 31. srpna 1994 stěžovatelská banka, zastoupená předsedou svého představenstva a panem Choděrou, obnovila své dovolání proti usnesení městského soudu ze dne 17. května 1994. Dovolání obsahovalo stejné argumenty jako předchozí dovolání, které však bylo podáno ještě před sdělením usnesení.
24. Téhož dne stěžovatelská banka, zastoupená předsedou svého představenstva a panem Choděrou, podala druhou ústavní stížnost proti usnesení městského soudu ze dne 17. května

1994. Upozornila na to, že se toto usnesení stalo konečným jeho sdělením a že stížnost proti němu leží u Ústavního soudu. Stěžovatelská banka uvedla, že měla být stranou řízení o zápis do obchodního rejstříku a že všechna rozhodnutí týkající se tohoto řízení jí měla být sdělena. Stěžovatelská banka dále napadla údajně chybnou interpretaci ustanovení § 26 odst. 4 zákona městským soudem a navrhla, aby toto ustanovení, spolu s ustanovením § 41 odst. 2 zákona, bylo zrušeno.

25. Dne 13. října 1994 zamítl městský soud odvolání stěžovatelské banky proti usnesení obvodního soudu ze dne 30. června 1994 jako podané neoprávněnou osobou. Soud konstatoval, že statutární orgán stěžovatelské banky byl podle ustanovení § 29 odst. 2 zákona v jeho novelizovaném znění nahrazen nuceným správcem, který jediný může zastupovat banku nebo zmocňovat právního zástupce, avšak ten takovou plnou moc panu Choděrovi neudělil.
26. Dne 1. prosince 1994 ČNB rozhodla, že nucená správa neskončí 31. prosince 1994, ale že bude ukončena pro jeden z důvodů uvedených v § 33 zákona v novelizovaném znění. Dne 7. prosince 1994 bylo toto rozhodnutí zaneseno do obchodního rejstříku.
27. V mezidobí, dne 6. prosince 1994, stěžovatelská banka, zastoupená předsedou svého představenstva a panem Choděrou, podala třetí ústavní stížnost, tentokrát proti usnesení městského soudu ze dne 13. října 1994. Banka si zejména stěžovala na to, že městský soud porušil právo stěžovatelské banky na soudní ochranu, když dospěl k názoru, že toto odvolání bylo podáno neoprávněnou osobou. Stěžovatelská banka dále navrhla, aby ustanovení oddílu IV (3) zákona č. 156/1994 Sb. bylo zrušeno.
28. Dne 13. prosince 1994 Ústavní soud prohlásil za nepřípustnou druhou ústavní stížnost stěžovatelské banky proti usnesení městského soudu ze dne 17. května 1994 a mimo jiné konstatoval, že když byla ústavní stížnost podána, projednával městský soud odvolání stěžovatelské banky a že o dovolání mezitím podaném nebylo ještě rozhodnuto. Proto v tomto stadiu nebylo ještě vyneseno žádné konečné rozhodnutí.
29. Dne 31. ledna 1995 zamítl Ústavní soud třetí ústavní stížnost stěžovatelské banky jako neopodstatněnou a podanou neoprávněnou osobou. Soud zejména konstatoval toto:

„… Městský soud v Praze opřel své rozhodnutí výslovně o ustanovení § 29 odst. 2 (zákona) … podle něhož nucený správce nahrazuje statutární orgán banky během nucené správy. … právní zástupce stěžovatelské banky nebyl zmocněn nuceným správcem banky k tomu, aby podával odvolání nebo ústavní stížnost.

… Ústavní soud shledal ze spisového materiálu Obvodního soudu pro Prahu 1, že rozhodnutí uvalující nucenou správu … bylo nařízeno dne 27. září 1993 … Nucená správa nabyla účinnosti, v souladu s ustanovením § 29 odst. 1 (zákona), svým zápisem do obchodního rejstříku, na základě usnesení Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 30. září 1993, které se stalo konečným dne 4. října 1993. …

Kromě toho, v souladu se zákonem, se správní řád nevztahuje na řízení o nucené správě, kromě případů výslovně uvedených v tomto zákoně (§ 26 odst. 4 a § 41). Správní řád se stal aplikovatelným až poté, co nabyl účinnosti zákon č. 156/1994 Sb. (§ 26 odst. 4 a § 41). Za tímto účelem mohla být proti rozhodnutí vydanému ČNB podána správní žaloba (§ 26 odst. 8). Správní žaloba mohla být rovněž podána podle § 41 odst. 1 zákona. Avšak teprve podle § 26 odst. 7 zákona v novelizovaném znění vznikla (ČNB) povinnost sdělit své rozhodnutí o nucené správě (bance). Navíc správní žaloba nemá suspenzivní účinek (§ 8) …“

30. Dne 15. června 1995, v souladu s ustanovením § 33 odst. 1 zákona v novelizovaném znění, ČNB odňala stěžovatelské bance bankovní licenci a dne 15. srpna 1995, po odvolání stěžovatelské banky, toto rozhodnutí potvrdila.
31. Dne 2. října 1995 zahájil obchodní soud proti stěžovatelské bance konkursní řízení.
32. Dne 6. ledna 1997 přerušil obvodní soud řízení zahájené 6. října 1995 stěžovatelskou bankou, zastoupenou panem Choděrou, proti ČNB a nucenému správci, jehož požádal o splnění jeho

povinnosti. Soud konstatoval, že stěžovatelská banka nepředložila plnou moc svého zástupce.

33. Dne 7. ledna 1997 obchodní soud, jemuž bylo postoupeno dovolání proti usnesení městského soudu ze dne 17. května 1994, přerušil řízení s odůvodněním, že pan Moravec nezaplatil soudní poplatky, ačkoliv k tomu byl vyzván usnesením soudu ze dne 22. května 1995, které bylo změněno dne 10. července 1996 a které mu bylo zasláno dne 12. srpna 1996.
34. Dne 2. dubna 1998 zrušil městský soud usnesení obvodního soudu ze dne 6. ledna 1997 a konstatoval, inter alia, toto:

„Neexistují pochybnosti o tom, že žaloba byla podána 6. října 1995 a že plná moc k právnímu zastupování vystavená stěžovatelskou bankou k ní byla připojena. Neexistují ani pochybnosti o tom, že dne 2. října 1995 bylo zahájeno konkursní řízení proti bance. … (Do tohoto data) společnost, o níž bylo prohlášeno, že je v úpadku, neztratila způsobilost jednat v právních řízeních, ale pouze právo disponovat majetkem tvořícím součást aktiv společnosti. Podle ustanovení § 14 odst. 1 písm. h) zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, plné moci vztahující se k majetku tvořícímu součást aktiv společnosti v úpadku pozbyly své platnosti. Tak tomu však v daném případě nebylo …“

35. Dne 30. listopadu 2000 Nejvyšší soud prohlásil za nepřípustné dovolání stěžovatelské banky proti usnesení městského soudu ze dne 17. května 1994. Nejvyšší soud konstatoval, že podle ustanovení § 237 písm. f) občanského soudního řádu je dovolání přípustné, jestliže strana řízení nemůže jednat v důsledku procesního úkonu učiněného soudem. Podle tehdy platného zákona se nucená správa stala efektivní v den, kdy byl učiněn relevantní zápis do obchodního rejstříku; statutární orgán stěžovatelské banky byl tudíž oprávněn jednat jejím jménem až do tohoto dne a odvolat se proti usnesení obvodního soudu o zápisu nucené správy do obchodního rejstříku. Obvodní soud pak musel o svém usnesení vyrozumět stěžovatelskou banku. V daném případě se však stěžovatelská banka platně odvolala proti zmíněnému usnesení městského soudu, který toto odvolání posuzoval co do meritu věci. S ohledem na to, že usnesení nebylo odůvodněné, jeho notifikace nemohla zlepšit procesní pozici stěžovatelské banky. Nejvyšší soud dodal, že skutečnost, že stěžovatelská banka neobdržela text návrhu ČNB na zápis o nucené správě do obchodního rejstříku, nepřipravila stěžovatelskou banku o právo jednat v řízení před soudem, jak stanoví ustanovení § 237 písm. f) občanského soudního řádu.

Pokud jde o dovolání ohledně zápisu prvního rozšíření nucené správy do obchodního rejstříku, Nejvyšší soud poukázal na to, že § 29 zákona, jak platil v době, kdy byla uvalena nucená správa, stanovil, že nucená správa se stala účinnou v den, kdy byl učiněn relevantní zápis do obchodního rejstříku, přičemž funkce statutárního orgánu banky byly suspendovány jmenováním nuceného správce do doby, kdy nucená správa skončila. V daném případě dne 30. září 1993 byl statutární orgán stěžovatelské banky nahrazen nuceným správcem, který jediný měl právo se odvolat v řízení o návrhu na zápis týkající se rozšíření nucené správy, který měl být zanesen do obchodního rejstříku. Avšak odvolání proti usnesení obvodního soudu ze dne 30. března 1994 podal pan Choděra, který jednal na základě plné moci k zastupování, vystavené dne 9. února 1994 panem Moravcem, předsedou představenstva stěžovatelské banky.

36. Dne 30. listopadu 2000 Nejvyšší soud rovněž prohlásil za nepřípustné dovolání stěžovatelské banky proti usnesení městského soudu ze dne 13. října 1994. Nejvyšší soud prohlásil, inter alia, že ustanovení § 237 písm. b) občanského soudního řádu stanoví, že dovolání je přípustné, jestliže osoba, která jednala jako strana řízení, postrádala způsobilost být stranou tohoto řízení. Stěžovatelská banka si stěžovala, že nucený správce neměl způsobilost být stranou řízení. Nejvyšší soud prohlásil, že v daném případě byla stěžovatelská banka způsobilá být stranou řízení; jinou otázkou je, kdo za ni mohl jednat před soudem.

Nejvyšší soud posoudil podmínky přípustnosti dovolání stěžovatelské banky podle ustanovení § 237 písm. f) občanského soudního řádu. Nejvyšší soud prohlásil, že podle tehdy platného zákona se

nucená správa stala efektivní v den, kdy byl zanesen relevantní zápis do obchodního rejstříku; v tento den byl statutární orgán banky nahrazen nuceným správcem. Ustanovení § 200 písm. b) občanského soudního řádu stanoví, že soud rozhoduje o obsahu zápisu do obchodního rejstříku bez nařízení ústního jednání. Nejvyšší soud specifikoval den zápisu ve svém rozhodnutí. Zápis měl být proveden do jednoho měsíce po přijetí rozhodnutí. Nejvyšší soud zdůraznil, že datum zápisu do obchodního rejstříku nelze zaměňovat s datem, kdy bylo vyneseno rozhodnutí povolující zápis, s datem jeho notifikace nebo s datem, kdy soud schválil rozhodnutí vystavením potvrzení o právní moci. Soud dospěl k závěru, že jedině nucený správce byl oprávněn odvolat se v řízení o návrhu provést zápis do obchodního rejstříku o druhém prodloužení období nucené správy. Avšak odvolání proti usnesení obvodního soudu ze dne 30. června 1994 podal pan Choděra, který jednal na základě plné moci vystavené panem Moravcem, předsedou představenstva stěžovatelské banky, dne 9. února 1994. Proto stěžovatelská banka neměla právo nechat posoudit své odvolání odvolacím soudem co do meritu věci.

37. Dne 19. března 2001 stěžovatelská banka, zastoupená panem Choděrou, podala čtvrtou ústavní stížnost, tentokrát proti dvěma rozhodnutím Nejvyššího soudu, v níž uvedla, že byl porušen článek 6 § 1 Úmluvy.
38. Relevantní vnitrostátní právo
39. Až do 29. července 1994 bylo řízení o nucené správě upraveno zákonem o bankách č. 21/1992 Sb. (dále jen „zákon“). Ustanovení § 26 odst. 1 písm. a) stanovilo, že nucená správa je opatřením, které Česká národní banka, jako správní orgán ve smyslu § 1 odst. 3 zákona o České národní bance (č. 6/1993 Sb.), může uložit proti bance, jestliže nesplňuje podmínky stanovené ve své bankovní licenci a/nebo jestliže porušuje zákony. Podle ustanovení § 27 byla ČNB oprávněna uložit nucenou správu proti bance, jestliže finanční situace této banky a její likvidita přestaly závažným způsobem a opakovaně splňovat podmínky stanovené zákonem a jestliže předchozí opatření nebo sankce nevedly k nápravě. Podle ustanovení § 29 odst. 1 se stala nucená správa účinnou ode dne, kdy byl proveden relevantní zápis do obchodního rejstříku, přičemž ČNB nebyla povinna vyrozumět banku o svém rozhodnutí uvalit na ni nucenou správu. Před registrací bylo rozhodnutí o uvalení nucené správy publikováno v obchodním věstníku. Ustanovení § 29 odst. 2 stanovilo, že funkce statutárního orgánu banky jsou jmenováním nuceného správce suspendovány, a to až do ukončení nucené správy. Podle ustanovení § 30 byl nucený správce oprávněn přijímat opatření nezbytná k obnovení stability a likvidity dotčené banky, včetně uzavření jejích poboček nebo jiných správních jednotek. Podle ustanovení § 33 mohla být nucená správa ukončena: (a) odvoláním, jestliže už neexistovaly důvody pro její pokračování, (b) uplynutím doby původně stanovené ČNB, pokud tato doba nebyla prodloužena a (c) odnětím bankovní licence bance.

Zákon o bankách neukládal ČNB povinnost sdělit své rozhodnutí o uvalení nucené správy dotčené bance. Zákon nespecifikoval maximální období nucené správy, neobsahoval žádný odkaz na správní řád ohledně povinného správního řízení, nespecifikoval strany řízení a neuváděl žádný opravný prostředek proti rozhodnutí o uvalení nucené správy.

39. Řízení o nucené správě bylo pozměněno zákonem č. 156/1994 Sb. (dále jen „novelizovaný zákon“), který nabyl účinnosti dne 29. července 1994. Vztahoval se na všechny případy, kdy byla nucená správa uvalena před tímto datem. Podle nového ustanovení § 26 odst. 4 se správní řád vztahoval, inter alia, na řízení o uvalení a odvolání nucené správy, pokud zákon o bankách nestanovil jinak. Banka je jedinou stranou řízení (§ 26 odst. 5), které může být rovněž zahájeno sdělením rozhodnutí (§ 26 odst. 6). Podle nového § 26 odst. 7 oznámí ČNB představenstvu nebo členovi dozorčí rady nebo osobě pověřené řídit banku své rozhodnutí uvalit na banku nucenou správu. Banka může proti takovému rozhodnutí podat rozklad. Rozklad nemá odkladný účinek (§ 26 odst. 8). Podle ustanovení § 29 odst. 1 jsou funkce všech bankovních orgánů

suspendovány od sdělení rozhodnutí o nucené správě. Nucený správce přejímá funkce statutárního orgánu. Ustanovení § 33 písm. c) omezuje maximální období nucené správy na dvacet čtyři měsíce.

40. Ustanovení § 14 správního řádu (zákon č. 71/1967 Sb.) označuje jako stranu řízení každou osobu, o jejíž práva, povinnosti nebo zájmy chráněné zákonem se má jednat, nebo jejíž práva, povinnosti nebo zájmy chráněné zákonem mají být přímo dotčeny správním rozhodnutím. Ustanovení § 61 stanoví, že každé správní rozhodnutí přijaté ústředním orgánem státní správy v první instanci může být napadeno rozkladem podaným v patnáctidenní lhůtě ode dne, kdy bylo správní rozhodnutí doručeno.
41. Na daný případ se rovněž vztahovala některá ustanovení občanského soudního řádu.

Ustanovení § 167 stanoví, inter alia, že: „nestanoví-li zákon jinak, rozhoduje soud usnesením".

Ustanovení § 168 odst. 2 stanoví, inter alia, že: „usnesení doručí soud účastníkům, je-li proti němu odvolání nebo dovolání…".

Ustanovení § 171 odst. 2 stanoví, inter alia, že: „nebyla-li v usnesení uložena povinnost k plnění, je usnesení vykonatelné, jakmile bylo doručeno".

Ustanovení § 200 (b) stanoví, že:

„(1) V řízení o provedení zápisu je soud povinen zkoumat, zda jsou splněny předpoklady k provedení zápisu vyžadované právními předpisy.

(2) Soud rozhoduje o obsahu zápisu usnesením bez nařízení jednání. Výrok usnesení musí obsahovat datum zápisu. Zápis se provede do jednoho měsíce od právní moci usnesení o obsahu zápisu.

(3) Ustanovení o pořádkových pokutách se použije, jestliže společnost nevyhoví žádosti soudu oznámit soudu skutečnosti nebo předložit mu listiny, nutné k provedení zápisu podle § 200 (a) odst. 2."

Ustanovení § 237 stanoví, že:

„Dovolání je přípustné proti rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže

…

(b) osoba, která jednala jako strana řízení, nebyla způsobilá být takovou stranou;

…

(f) strana řízení nemohla jednat před soudem z důvodu nesprávného postupu soudu."

Ustanovení § 241 odst. 2 písm. d) stanoví, že dovolání může být podáno, „jestliže se rozhodnutí opíralo o nesprávné právní posouzení případu."

Hlava druhá části páté občanského soudního řádu upravuje podmínky přezkoumání rozhodnutí správních orgánů (správní žaloba).

Ustanovení § 247 stanoví, že:

„(1) Ustanovení této hlavy se vztahují na případy, kdy fyzická nebo právnická osoba tvrdí, že její práva byla poškozena rozhodnutím správního orgánu, a je-li u soudu podána žádost o přezkoumání, kterou se požaduje přezkoumání tohoto rozhodnutí z hlediska jeho zákonnosti.

(2) Při posuzování rozhodnutí vydaného jako součást správního řízení správním orgánem se ustanovení této hlavy vztahují pouze na přezkoumání toho rozhodnutí, vůči němuž byly podány všechny řádné opravné prostředky povolené zákonem a uvedené rozhodnutí se stalo konečným."

Ustanovení § 250b odst. 1 stanoví, že: „žádost o přezkoumání je třeba podat do dvou měsíců od oznámení rozhodnutí správního orgánu v poslední instanci, pokud zákon nestanoví jinak".

Podle ustanovení § 250i odst. 1 jsou rozhodující skutečnosti v době, kdy bylo dané rozhodnutí vydáno. Posouzení důkazů se neprovádí.

Ustanovení § 250j odst. 1 stanoví, inter alia, že: „pokud soud shledá, že dané rozhodnutí bylo přijato v souladu se zákonem, žádost o přezkoumání zamítne".

Ustanovení § 250j odst. 2 stanoví, inter alia, že: „pokud soud shledá, že správní orgán neposoudil záležitost správně z právního hlediska, nebo že skutečnosti, o něž své rozhodnutí opřel, jsou v rozporu s obsahem spisu, rozhodnutí zruší a může věc vrátit uvedenému správnímu orgánu k dalšímu řízení". Soud rovněž rozhodnutí zruší, jestliže během jednání vyjde najevo, že rozhodnutí nelze přezkoumat, protože je nesrozumitelné nebo proto, že není odůvodněno.

42. Konečně ustanovení § 27 odst. 2 obchodního zákoníku (zákon č. 513/1991 Sb.) stanoví, že: „skutečnosti zapsané v obchodním rejstříku jsou účinné vůči každému ode dne, kdy byl zápis proveden".

PRÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

1. Předběžné námitky Vlády
2. Vláda namítla, že stížnost nebyla platně podána jménem banky ve smyslu článku 34 (dříve článku 25) Úmluvy. Vláda tvrdila, že prohlášení Komise v článku 31 její zprávy v tom smyslu, že „stěžovatelem je banka, akciová společnost s registrovaným sídlem v Praze", zastoupená panem Choděrou (odstavec 2) a že „stížnost byla předložena dvěma stěžovateli: bankou (první stěžovatel) a panem Antonínem Moravcem, předsedou představenstva a jejím majoritním akcionářem (druhý stěžovatel)" (odstavec 5), neodpovídá realitě. Ve skutečnosti banka nebyla nikdy v postavení stěžovatele, protože měla právo být zastoupena pouze nuceným správcem, který nikdy nezmocnil ani pana Moravce ani pana Choděru, aby jednali jménem banky a aby předkládali stížnosti Komisi. Kromě toho ve formuláři stížnosti byl uveden pouze jeden stěžovatel, pan Moravec, jednající jako podnikatel a nikoliv jako předseda představenstva, a podepsán byl pouze pan Choděra. Vláda napadla nález Komise v jejím rozhodnutí o přípustnosti ze dne 20. května 1998, že „banka si přeje předložit stížnost prostřednictvím pana Moravce nebo pana Choděry". Vláda rovněž kritizovala prohlášení Komise v článku 31 její zprávy (odstavec 19), že usnesení ze dne 30. září 1993 nebylo doručeno stěžovatelské bance. Podle jejího tvrzení zákon upravuje pouze přechod funkcí původního statutárního orgánu na nuceného správce ke dni jeho jmenování.
3. Vláda dále uvedla, že stěžovatelská banka nevyčerpala vnitrostátní právní prostředky nápravy, jak to vyžaduje článek 35 Úmluvy, protože nezahájila řízení podle ustanovení § 247 občanského soudního řádu, ani nepodala správní žalobu proti původnímu rozhodnutí ČNB, jímž na ni byla uvalena nucená správa. Tohoto právního prostředku nápravy nepoužil ani pan Moravec.
4. Vláda rovněž uvedla, že stěžovatelská banka nepředložila platnou ústavní stížnost, protože ani pan Moravec, ani pan Choděra nebyli zmocněni jednat jménem stěžovatelské banky. Vláda dále prohlásila, že ani sám pan Moravec nepodal ústavní stížnost jménem banky během období nucené správy.

(i) Článek 34 Úmluvy

46. Soud poznamenává, že ve svém rozhodnutí ze dne 20. května 1998 o přípustnosti stížnosti Komise konstatovala, že banka byla postižena nucenou správou v tom, že toto opatření bránilo bance spravovat své záležitosti, a že je tudíž jasné, že banka je zainteresovaná na předmětu stížnosti. Komise dále konstatovala, že i když formulář stížnosti byl formálně vyhotoven pouze jménem pana Moravce, ukázalo se, že banka prostřednictvím pana Moravce si přeje předložit stížnost a že zmocnění předložené panem Moravcem může být akceptováno jako postačující k předložení stížnosti jménem banky. Proto je Komise oprávněna podle článku 25 Úmluvy posoudit stížnost, která byla platně bankou předložena.
47. Vláda napadla nález Komise a uvedla, že od 30. září 1993, kdy na banku byla uvalena nucená správa, právo jednat jménem banky a předkládat platné stížnosti jejím jménem příslušelo výlučně samotnému nucenému správci.
48. Soud připomíná, že Úmluva a její Protokoly musí být interpretovány jako garantující práva, jež jsou praktická a efektivní a nikoliv teoretická a iluzorní (viz rozsudek ve věci Varas a ostatní v. Švédsko ze dne 20. března 1991, Serie A č. 201, str. 36, § 99). Soud potvrzuje názor Komise ohledně jejího rozhodnutí o přípustnosti ze dne 20. března 1998, že tento princip platí též pro článek 34 (bývalý článek 25) Úmluvy, který dává jednotlivcům a nevládním organizacím právo procesní povahy.
49. Soud poznamenává, že když byla stížnost předložena Komisi v květnu 1995, stěžovatelská banka, byť pod nucenou správou, nepřestala existovat coby právnická osoba. V té době byla zastupována nuceným správcem, který podle ustanovení § 29 odst. 2 zákona o bankách nahrazoval statutární orgán s účinností od 30. září 1993, kdy byl zápis ohledně nucené správy zanesen do obchodního rejstříku, a který měl právo hájit práva stěžovatelské banky a v důsledku toho se obracet na instituce Úmluvy, pokud to pokládal za vhodné. Vzniká otázka, jestli za daných okolností to byl pouze samotný nucený správce, který byl oprávněn předkládat stížnost podle článku 25 jménem banky.
50. Soud připomíná, že ve svém rozsudku ve věci Agrotexim a ostatní v. Řecko ze dne 24. října 1995 (Serie A č. 330, str. 23, § 68), který se týkal společnosti v likvidaci, Soud konstatoval, že akcionáře společnosti nelze pokládat za oprávněné obracet se k institucím Úmluvy se stížností na zásahy do majetku společnosti ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1. Soud poznamenal, že přehlížet právní subjektivitu společnosti by bylo oprávněné pouze za výjimečných okolností, zejména bylo-li by jasně prokázáno, že společnost se nemůže obracet na instituce Úmluvy prostřednictvím svých statutárních orgánů nebo – v případě likvidace – prostřednictvím svých likvidátorů. Ačkoliv uvedená společnost se nacházela v likvidaci, nepřestala existovat jako právnická osoba v době, kdy akcionáři podali svou stížnost Komisi, a byla v té době zastupována svými dvěma likvidátory, kteří byli oprávněni hájit její práva, a tudíž se obrátit na instituce Úmluvy, pokud to uznali za vhodné. Podle názoru Soudu neexistoval důvod se domnívat, že likvidátoři nevykonávali své povinnosti uspokojivě, nýbrž naopak zde byl dostatek důkazů, že přijali všechna opatření, o nichž se domnívali, že jsou v zájmu aktiv této insolventní společnosti. Za těchto okolností Soud dospěl k závěru, že nebylo jasně prokázáno, že v době, kdy stížnost byla předložena Komisi, nebylo pro společnost možné obrátit se prostřednictvím svých likvidátorů na instituce Úmluvy, pokud jde o údajné porušení článku 1 Protokolu č. 1.
51. Soud poznamenává, že na rozdíl od situace v případu Agrotexim se v daném případě stížnost podle Úmluvy netýká údajného zasahování do majetkových práv banky, k jejichž ochraně a správě byl jmenován nucený správce a ohledně kterých se tento správce mohl obrátit jménem banky na instituce Úmluvy. Naopak, podaná stížnost se vztahuje k pouhé skutečnosti, že nucený správce byl jmenován ČNB, aniž by banka, která byla předmětem správy, měla možnost se proti tomu bránit. Jedná se o situaci, kdy tak, jako je tomu v daném případě, spočívá podstata stížnosti v odepření efektivního přístupu k soudu za účelem bránit se nebo odvolat se proti jmenování nuceného správce, kdy by soud konstatoval, že pouze tento správce samotný je oprávněn zastupovat banku při předkládání stížnosti institucím Úmluvy, a kdy by se právo předkládat individuální stížnost podle článku 34 mohlo stát teoretickým a iluzorním.

52. Proto Soud konstatuje, že s přihlédnutím ke specifické povaze podaných stížností zde existovaly výjimečné okolnosti, které opravňovaly pana Moravce, jakožto bývalého předsedu představenstva banky a jejího majoritního akcionáře, k tomu, aby podal platnou stížnost jménem banky. Proto musí být předběžné námitky v tomto ohledu zamítnuta.

(ii) Článek 35 Úmluvy

53. Soud konstatuje, že otázka, zda požadavek vyčerpání vnitrostátních právních prostředků nápravy byl v daném případě splněn, nastoluje otázky, které se úzce dotýkají hmotně právních otázek, na něž stížnost poukazuje, a že oba tyto typy otázek je třeba posuzovat společně. Proto se Soud domnívá, že posouzení tohoto aspektu předběžných námitek Vlády by mělo být spojeno s posouzením merita věci.
54. Údajné porušení článku 6 Úmluvy
55. Stěžovatelská banka si stěžovala, že byla porušena její práva podle článku 6 Úmluvy tím, že neměla žádný právní prostředek nápravy ani proti správnímu rozhodnutí ČNB dát ji pod nucenou správu, ani proti následným rozhodnutím správních a justičních orgánů. Stěžovatelská banka uvedla, že během nucené správy si snad její statutární orgán podržel omezenou působnost ohledně aktů ČNB jakožto orgánu státní správy, avšak že nebyla vyrozuměna ani o registraci nucené správy, ani o jejím prvním prodloužení a že její odvolání proti registraci druhého prodloužení nucené správy bylo zamítnuto s odůvodněním, že je podala neoprávněná osoba. Statutární orgán banky tak byl připraven o jakékoliv právní prostředky nápravy v rozporu s článkem 6.
56. Článek 6 Úmluvy stanoví, tam kde je to podstatné pro věc, toto:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně … projednána nezávislým a nestranným soudem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích …“

(a) Zpráva Komise

56. Komise konstatovala, že mezi stranami nebylo sporu o tom, že se na daný případ vztahuje článek 6 § 1 Úmluvy. Komise usoudila, že řízení o nucené správě a její zápis do obchodního rejstříku se týkají občanského práva v tom, že zahrnují omezení způsobilosti stěžovatelské banky spravovat svůj majetek. Proto Komise konstatovala, že se na řízení vztahuje článek 6 § 1 Úmluvy.
57. Komise vzala na vědomí, že se jednalo o čtyři jednotlivá řízení, jmenovitě o řízení týkající se (i) původního rozhodnutí ČNB ze dne 27. září 1993, (ii) původního zápisu nucené správy Obvodním soudem pro Prahu 1 ze dne 30. září 1993, (iii) prvního prodloužení nucené správy ze dne 18. března 1994, zapsaného do obchodního rejstříku obvodním soudem dne 30. března 1994 a (iv) druhého prodloužení ze dne 23. června 1994 zapsaného do obchodního rejstříku obvodním soudem dne 30. června 1994.
58. Pokud jde o první řízení, Komise vzala na vědomí, že nucená správa byla na stěžovatelskou banku uvalena rozhodnutím ČNB ze dne 27. září 1993 a že stěžovatelská banka byla o tomto rozhodnutí vyrozuměna 30. září 1993, kdy byla tato nucená správa zapsána do obchodního rejstříku a nabyla účinnosti. Poté byly funkce statutárního orgánu banky suspendovány a byly vykonávány nuceným správcem, který byl ustanoven ke stejnému datu a který jako jediný mohl zastupovat stěžovatelskou banku nebo zmocnit právního zástupce. V souladu s tím Komise konstatovala, že i když byla dána soudu možnost v řízení o přezkoumání rozhodnutí správních orgánů podle ustanovení § 247 občanského soudního řádu přezkoumat důvody, pro které byla nucená správa uvalena, nemohla banka (prostřednictvím svého statutárního orgánu) předložit takovouto žádost o přezkoumání, jelikož by tak riskovala, že bude zamítnuta, protože byla předložena neoprávněnou osobou.
59. Pokud jde o druhé a třetí řízení, Komise vzala na vědomí, že stěžovatelská banka mohla

napadnout u Městského soudu v Praze rozhodnutí obvodního soudu, na jejichž základě bylo do obchodního rejstříku zapsáno uvalení nucené správy a její první prodloužení. Komise však poznamenala, že i když městský soud jakožto soud odvolací měl pravomoc posuzovat právní i faktické otázky, tento pouze rozhodoval (ve smyslu ustanovení § 200 písm. b/ občanského soudního řádu), zda byly zápisy do obchodního rejstříku provedeny v souladu se zákonem o bankách. Městský soud nezkoumal důvody, pro něž byla nucená správa na stěžovatelskou banku uvalena a poté prodloužena. Proto přezkoumání městským soudem těch rozhodnutí, která byla napadena, nesplňovala požadavky článku 6 Úmluvy.

60. Pokud jde o poslední řízení, Komise vzala na vědomí, že odvolání stěžovatelské banky proti rozhodnutí obvodního soudu, na jehož základě bylo do obchodního rejstříku zapsáno druhé prodloužení, bylo zamítnuto městským soudem, aniž by bylo vydáno rozhodnutí o meritu věci, a to s odůvodněním, že bylo podáno neoprávněnou osobou. Komise poznamenala, že uvalení nucené správy na stěžovatelskou banku a každé jeho prodloužení byla opatřeními, která určovala občanská práva banky pro účely článku 6 Úmluvy, takže zakládala právo této banky na přístup k soudu a na napadení důvodů pro daná opatření. Odmítnutí městského soudu zabývat se meritem odvolání stěžovatelské banky bylo podle názoru Komise neoprávněným omezením efektivního přístupu banky k soudu v rozporu s požadavky článku 6 Úmluvy.

(b) Podání stran

61. Stěžovatelská banka podpořila nálezy a odůvodnění ve zprávě Komise, podle nichž neměla v žádném stadiu řízení přístup k soudu, který by přezkoumal důvody, pro které byla nucená správa uvalena a prodloužena.
62. Vláda uvedla, že článek 6 Úmluvy nelze aplikovat na uvalení nucené správy na stěžovatelskou banku a na její prodloužení, protože žádná z těchto otázek nezahrnuje rozhodování soudem o sporu („contestation“) týkajícím se občanských práv a závazků. Městský soud v Praze o takovém sporu nerozhodoval a ani pan Moravec ani stěžovatelská banka jako taková nemohly být stranami řízení před tímto soudem. Kritizovat městský soud, tak jak to učinila Komise při nálezu porušení článku 6 Úmluvy, za to, že nepoužil své pravomoci k přezkoumání důvodů, pro něž byla nucená správa uvalena a prodloužena, v tom smyslu, že se jakoby jednalo o spor mezi ČNB na jedné straně a panem Moravcem a stěžovatelskou bankou na straně druhé, znamená vytýkat tomuto soudu něco, co nebylo součástí řízení, které před ním probíhalo. Podstatnou funkcí soudu podle ustanovení § 200 písm. b) občanského soudního řádu, rozhodujícího o otázkách zápisu do obchodního rejstříku, není rozhodovat o sporu, týkajícím se občanských práv a závazků, nýbrž ověřit, zda byly splněny podmínky stanovené příslušnými právními předpisy pro zápis do rejstříku. V otázkách týkajících se obchodního rejstříku soud nevynáší rozsudek nebo rozhodnutí. Jelikož toto řízení je výlučně písemným a neveřejným řízením v tom smyslu, že se nekoná žádné ústní jednání, není konečné rozhodnutí soudu publikováno. Avšak toto rozhodnutí musí být omezeno na písemnou formu a oznámeno straně žádající o registraci, přičemž je od tohoto okamžiku závazné. I když je pravdou, že existuje možnost odvolání proti rozhodnutí soudu týkajícího se obchodního rejstříku, jestliže je rozhodnutím žádosti vyhověno ve všech směrech, pak neexistuje žádné odvolání, jestliže odvolání může být podáno stranou, v jejíž prospěch soud rozhodl. Za podmínek stanovených v § 236 a násl. občanského soudního řádu je u řízení týkajícího se obchodního rejstříku dokonce možné i dovolání.
63. V rozhodnutí soudu týkajícím se obchodního rejstříku na žádost ČNB se pouze stanoví, že nucená správa je zapsána. Tak, jako je tomu v případě soudního ustanovení konkursního správce při konkursu, toto rozhodnutí zakládá pouze předběžnou podmínku pro to, aby správce mohl vykonávat své funkce namísto existujícího managementu banky.

(c) Zhodnocení Soudu

64. Soud úvodem poznamenává, že před Komisí nebylo sporu o tom, že článek 6 Úmluvy se na

daný případ vztahuje. Komise konstatovala, že řízení ohledně nucené správy uvalené na stěžovatelskou banku a následný zápis do obchodního rejstříku se dotýkala občanských práv banky v tom smyslu, že zahrnovala omezení způsobilosti banky spravovat svůj majetek a že tudíž tato řízení spadala pod rozsah článku 6. Před Soudem byl tento názor poprvé napaden žalovanou Vládou, která tvrdila, že ani rozhodnutí uvalit na banku nucenou správu, ani rozhodnutí prodloužit období v sobě nezahrnovalo rozhodnutí o občanských právech a závazcích banky.

65. Soud, stejně jako Komise, se domnívá, že rozhodnutí uvalit na stěžovatelskou banku nucenou správu mělo jasný a rozhodující dopad na právo banky pokračovat ve správě svých vlastních finančních záležitostí, včetně její způsobilosti spravovat svůj vlastní majetek a aktiva prostřednictvím svého představenstva ustanoveného v souladu se statutem. Je pravda, jak poukázala Vláda, že rozhodnutí ČNB uvalit na banku nucenou správu nevyžaduje od těch, kdo byli učiněni zodpovědnými za správu banky, aby užívali majetek banky nějakým odlišným způsobem než předtím, a že účelem takového rozhodnutí je pouze zabránit existujícímu managementu banky v nesprávném rozpuštění aktiv dotčené banky. Soud však nemůže akceptovat argument Vlády, že rozhodnutí ČNB mělo vlastně dopad spíše na práva existujícího managementu než na banku samotnou.
66. Vláda namítala, že článek 6 není aplikovatelný, jelikož ani rozhodnutí ČNB o uvalení nucené správy, ani rozhodnutí Městského soudu v Praze zamítající odvolání proti rozhodnutím obvodního soudu v sobě nezahrnovala rozhodnutí soudem ohledně sporu („contestation“) o občanských právech a závazcích stěžovatelské banky. V tomto ohledu Soud připomíná, že konformita s duchem Úmluvy vyžaduje, aby slovo „contestation“ ve francouzském textu, které nemá protějšek v textu anglickém, nebylo interpretováno příliš technicky a aby mu byl přisuzován spíše obsahový než formální význam (viz např. rozsudek ve věci Le Compte, Van Leuven a De Meyere v. Belgie ze dne 1. října 1980, Serie A č. 43, § 45). Kromě toho, i když použití francouzského termínu „contestation“ v sobě zahrnuje existenci určitého nesouhlasu, Soud konstatuje, že takovýto nesouhlas v daném případě jasně existoval, když se stěžovatelská banka snažila napadnout prostřednictvím svého bývalého managementu rozhodnutí o uvalení a prodloužení nucené správy, jakmile se dověděla o rozhodnutích obvodního soudu.
67. Proto Soud konstatuje, že článek 6 byl aplikovatelný na rozhodnutí o uvalení nucené správy na stěžovatelskou banku a o jejím prodloužení.
68. Soud připomíná, že tam, kde jsou, jako je tomu v tomto případě, přijímána správními orgány rozhodnutí o občanských právech a závazcích, jež nesplňují požadavky článku 6 Úmluvy, pak je nezbytné, aby takováto rozhodnutí podléhala následné kontrole „soudního orgánu s úplnou jurisdikcí“, který poskytne záruky podle tohoto článku (viz např. rozsudek ve věci Albert a Le Compte v. Belgie ze dne 10. února 1983, Serie A č. 58, § 29, rozsudek ve věci Ortenberg*). Rakousko ze dne 25. listopadu 1994, Serie A č. 295-B, § 31, rozsudek ve věci Bryan v. Spojené království ze dne 22. listopadu 1995, Serie A č. 335-A, § 40).
69. Vláda před Komisí tvrdila, že nezbytná soudní kontrola byla v daném případě poskytnuta možností stěžovatelské banky podat žádost o přezkoumání (správní žalobu) podle ustanovení § 247 občanského soudního řádu proti původnímu rozhodnutí ČNB uvalit na banku nucenou správu. Soud však poznamenává, že původní rozhodnutí, které bylo přijato 27. září 1993 a publikováno v obchodním věstníku 29. září 1993, obsahovalo poznámku v tom smyslu, že procesně správní ustanovení se na ně nevztahují a že proti rozhodnutí ČNB není odvolání. Kromě toho, jak poznamenala Komise, se rozhodnutí stalo účinným 30. září 1993, když bylo zapsáno do obchodního rejstříku na základě rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 1. Od tohoto data byly všechny pravomoci a funkce statutárního orgánu vedení banky suspendovány a převedeny na nuceného správce, který jako jediný byl oprávněn zastupovat banku a jmenovat právního zástupce, aby ji jejím jménem zastupoval v řízení. Soud poznamenává, že ve svém rozsudku ze dne 30. listopadu 2000 Nejvyšší soud konstatoval, že až do data zápisu do rejstříku zůstal vlastní statutární orgán stěžovatelské banky oprávněn jednat jejím jménem (viz

výše odstavec 35). Soud však poznamenává, že zápis byl fakticky proveden jeden den poté, co bylo původní rozhodnutí ČNB publikováno v obchodním věstníku. Za těchto okolností, i kdyby toto rozhodnutí ČNB bylo podléhalo soudnímu přezkoumání a i kdyby v takovémto řízení měly civilní soudy pravomoc přezkoumat důvody, pro něž byla nucená správa uvalena, Soud konstatuje, že stěžovatelská banka neměla žádnou praktickou možnost zahájit nebo sledovat takovéto přezkumné řízení prostřednictvím svého statutárního vedoucího orgánu.

70. Soud dále konstatuje, že rozhodnutím obvodního soudu nebyl poskytnut požadovaný stupeň soudní kontroly rozhodnutí uvalit nebo prodloužit dobu nucené správy podle ustanovení § 200 písm. b) občanského soudního řádu. Jak sama vláda tvrdila, je podstatnou funkcí vnitrostátních soudů při rozhodování o věcech týkajících se zápisů do obchodního rejstříku prověřit, že byly splněny formální podmínky relevantních právních předpisů ohledně provádění takovýchto zápisů. Není úlohou soudů zabývat se podstatnými důvody, pro něž byla nucená správa uvalena nebo prodloužena. Kromě toho, s ohledem na tuto omezenou úlohu, je řízení před soudem výlučně písemné a probíhá neveřejně bez ústního jednání a bez možnosti protestu ze strany managementu banky.
71. Je pravda, že navzdory skutečnosti, že pravomoci bývalého managementu banky byly suspendovány, banka mohla prostřednictvím pana Moravce a pana Choděry podat odvolání proti rozhodnutím obvodního soudu z 30. září 1993 a z 30. března 1994 u Městského soudu v Praze. Jak však vyplývá z rozhodnutí Městského soudu ze dne 17. května 1994 zamítajícího odvolání banky, tento soud obdobně neposoudil podstatné důvody pro rozhodnutí uvalit či prodloužit nucenou správu, přičemž jeho úloha byla omezena na rozhodnutí v tom smyslu, že zápisy do obchodního rejstříku byly v souladu s požadavky zákona o bankách.
72. Pokud jde o odvolání proti rozhodnutí povolujícímu, aby do obchodního rejstříku byl proveden zápis o druhém prodloužení nucené správy, Soud poznamenává, že toto odvolání bylo zamítnuto Městským soudem v Praze dne 13. října 1994 bez posouzení meritu odvolání, přičemž soud konstatoval, že odvolání bylo podáno neoprávněnou osobou s tím, že pouze nucený správce jako jediný je oprávněn jednat jménem banky při jakémkoliv odvolání tohoto druhu. Soud, stejně jako Komise, konstatuje, že i kdyby byl rozsah přezkoumání při takovémto odvolání dostatečně široký, aby splňoval požadavky článku 6 Úmluvy, stěžovatelská banka neměla efektivní přístup k soudu, aby takového přezkoumání docílila.
73. Ve světle výše uvedeného Soud shledává, že při rozhodování o svých občanských právech a závazcích neměla stěžovatelská banka efektivní přístup k soudnímu tribunálu, který by splňoval požadavky článku 6 § 1 Úmluvy, takže zde došlo k porušení tohoto článku.

III. Údajné porušení článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě

74.Stěžovatelská banka namítala, že nucená správa byla omezením vlastnických práv ve veřejném zájmu. Avšak jestliže v daném případě byla nucená správa uvalena procesně chybným postupem, pak práva osob tímto postupem dotčená byla porušena, a to bez ohledu na to, zda existovaly dobré důvody pro uložení tohoto opatření. Bylo uvedeno, že stěžovatelská banka nedostala žádnou příležitost k tomu, aby se vyjádřila k důvodům pro omezení svých majetkových práv, protože nemohla předložit svůj případ odvolacímu orgánu pro důvody, které měly být posouzeny. Proto zde došlo k porušení práv stěžovatelské banky podle článku 1 Protokolu č. 1.

75. Článek 1 Protokolu č. 1 stanoví toto:

„Každá fyzická nebo právnická osoba má právo pokojně užívat svůj majetek. Nikdo nemůže být zbaven svého majetku s výjimkou veřejného zájmu a za podmínek, které stanoví zákon a obecné zásady mezinárodního práva.

Předchozí ustanovení nebrání právu státu přijímat zákony, které považují za nezbytné, aby upravily užívání majetku v souladu s obecným zájmem a zajistily placení daní a jiných poplatků nebo pokut.“

(a) Zpráva Komise

76. Komise poznamenala, že stížnost stěžovatelské banky na porušení článku 1 Protokolu č. 1 byla ve skutečnosti finančním aspektem její stížnosti ohledně přístupu k soudu, který již byla posouzen Komisí podle článku 6 Úmluvy. Proto Komise usoudila, že není nezbytné posuzovat stížnosti též podle článku 1 Protokolu č. 1.

(b) Podání stran

77. I když stěžovatelská banka prohlásila, že respektuje názor Komise a uznala, že nález porušení článku 1 Protokolu pro ni nebude tak zásadní, pokud bude Soudem nalezeno porušení článku 6 Úmluvy, stěžovatelská banka tvrdila, že případ by měl být také posouzen podle Protokolu s ohledem na jeho majetkové aspekty.
78. Banka uvedla, že ihned po nucené správě následovalo konkursní řízení, přičemž soudní rozhodnutí o konkursu nabylo účinnosti v den, kdy skončila nucená správa. To dokazuje, že příslušné orgány se rozhodly, že neposkytnou stěžovatelské bance příležitost, aby spravovala svůj vlastní majetek a aby se vrátila na trh. Byla to právě nucená správa, která banku přivedla k úpadku. Stěžovatelská banka měla velmi omezený přístup k výsledkům práce nuceného správce nebo konkursního správce, avšak existovaly zde přinejmenším náznaky nedbalosti na straně správců při vymáhání pohledávek banky. Důsledky zasahování do majetkových práv stěžovatelské banky byly příliš rozsáhlé, než aby bylo možné se domnívat, že stížnost na porušení článku 1 Protokolu č. 1 je pouhým finančním aspektem stížnosti na porušení článku 6 Úmluvy.
79. I když neoponovala závěru, k němuž dospěla Komise, Vláda poznamenala, že konsistentně odmítala stížnost stěžovatelské banky na porušení článku 1 Protokolu č. 1, přičemž tvrdila, že na banku byla uvalena nucená správa v souladu se zákonem a že toto opatření bylo odůvodněno obecným zájmem na řádném fungování a stabilitě bankovního systému, včetně ochrany zájmů klientů banky. Nucené správě banky předcházela četná opatření za účelem napravit špatné vedení záležitostí banky. Vznikla tak otázka, zda uvalení nucené správy na banku lze pokládat za zásah do pokojného užívání majetku bankou, když to byl vlastně poslední pokus odvrátit její úpadek, a to v zájmu samotné banky. Jednalo se o jedno z opatření, jak předejít totálnímu kolapsu banky, a to izolací osob odpovědných za její management, a tudíž jak zabránit dalším ztrátám a porušování zákonů a předpisů.
80. Vláda poznamenala, že zákon o bankách nestanoví, a to ani nepřímo, že rozhodnutí uvalit na banku nucenou správu bude vyžadovat od osob spravujících banku, aby užívaly bankovní majetek jiným způsobem, než tomu bylo dříve. Rozhodnutí se týkalo pouze práv managementu banky v tom, že jim zabránilo disponovat bankovním majetkem takovým způsobem, který by vedl k jejímu úpadku.
81. Vláda byla proto toho názoru, že za daných okolností nepřichází aplikace článku 1 Protokolu č. 1 v úvahu, jelikož nucená správa není opatřením k „úpravě užívání majetku“ ve smyslu druhého odstavce tohoto ustanovení. I kdyby se vycházelo z toho, že lze toto opatření pokládat za zásah do pokojného užívání majetku bankou, pak by mělo takové opatření právní základ a bylo by v souladu s jasně odůvodněným obecným zájmem.

(c) Zhodnocení Soudem

82. Soud již zkoumal výše stížnost stěžovatelské banky na to, že neměla efektivní přístup k soudu, který by měl pravomoc přezkoumat meritum rozhodnutí uvalit na ni nucenou správu a poté ji prodloužit. Soud poznamenává, že stížnost stěžovatelské banky na neoprávněný zásah do jejího práva pokojně užívat svůj majetek ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1 v podstatě spočívá na stejném nedostatku procesní ochrany, který již byl nalezen a na jehož základě bylo konstatováno porušení článku 6 (viz, mutatis mutandis, rozsudek ve věci British-American

Tobacco Company Ltd. v. Nizozemsko, ze dne 20. listopadu 1995, Serie A č. 331, str. 29, § 91). Za těchto okolností se Soud shodně s Komisí domnívá, že není nezbytné separátně se zabývat stížností na porušení článku 1 Protokolu č. 1.

83. Aplikace článku 41 Úmluvy
84. Článek 41 Úmluvy stanoví:

„Jestliže Soud zjistí, že došlo k porušení Úmluvy nebo Protokolů k ní, a jestliže vnitrostátní právo dotčené Vysoké smluvní strany umožňuje pouze částečnou nápravu, přizná Soud v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění."

1. Škoda
2. Stěžovatelská banka požádala Soud, aby především uložil žalovanému státu obnovit její bankovní licenci. Dále pak stěžovatelská banka uvedla, že i když nebylo možné zcela zjistit přesnou částku škody způsobené bance jako přímý důsledek uvalení nucené správy a dalších kroků učiněných v konkursním řízení, je jasné, že majetek banky byl takto znehodnocen. Stěžovatelská banka odhadla náklady, spojené s obnoveným vstupem banky na trh, na částku 5 000 000 000 Kč.
3. Stěžovatelská banka dále požadovala náhradu morální újmy, kterou odhadla na 1 500 000 000 Kč s ohledem na poškození dobré pověsti banky a její důvěryhodnosti na bankovním trhu.
4. Vláda tvrdila, že článek 41 Úmluvy nedává Soudu pravomoc nařizovat státu, aby obnovil bankovní licenci. Pokud jde o požadavek stěžovatelské banky na náhradu finanční škody, Vláda poznamenala, že stěžovatelská banka sama připustila, že není možné zjistit, že uvedená škoda byla utrpěna a uvedla, že požadavek na 5 000 000 000 Kč by měl být v každém případě odmítnut jako nezdůvodněný. Obdobně, požadavek na 1 500 000 000 Kč ohledně morální újmy, o němž stěžovatelská banka rovněž prohlásila, že jde o odhad, by měl být zamítnut. Vláda dále uvedla, že požadované částky – ekvivalentní částce 200 000 000 USD – jsou na každý pád velice přemrštěné a odpovídají několikaletému zisku průměrné banky. Podle názoru Vlády banka neprokázala, že nějakou škodu utrpěla; tím méně pak prokázala příčinnou souvislost mezi požadovanou škodou a údajným porušením článku 6 Úmluvy. Úpadek stěžovatelské banky byl důsledkem činnosti jejího bývalého managementu a nikoliv důsledkem aktu Městského soudu v Praze.
5. Soud úvodem připomíná, že podle Úmluvy nemá jurisdikci vydávat následné příkazy požadující na žalovaném státu, aby obnovil bankovní licenci stěžovatelské banky.
6. Pokud se týká požadavku stěžovatelské banky na náhradu finanční škody, Soud nenalézá žádnou příčinnou souvislost mezi údajně utrpěnou finanční škodou a porušením článku 6 nalezeným Soudem v jeho rozsudku. I když uvalení nucené správy na stěžovatelskou banku mohlo mít snad pro banku nepříznivé finanční důsledky, Soud nemůže spekulovat o tom, jaký by byl mohl být výsledek řízení, kdyby byla měla stěžovatelská banka možnost žalovat uložení tohoto opatření před soudem s úplnou jurisdikcí. Proto nelze přiznat žádnou náhradu finanční škody.
7. Pokud se týká požadavku na náhradu morální újmy, je Soud toho názoru, že za daných okolností tohoto případu je nález porušení článku 6 Úmluvy dostatečným spravedlivým zadostiučiněním.
8. Náklady a výdaje
9. Stěžovatelská banka požadovala částku 10 536 860 Kč jako náhradu nákladů a výdajů vynaložených při vnitrostátních řízeních (6 416 800 Kč) a později před institucemi Úmluvy (4 120 060 Kč). Požadované náklady byly údajně vypočteny v souladu s úředním advokátním tarifem (vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., před 1. červencem 1996 vyhláška č. 270/1990 Sb.).
10. Vláda uvedla, že pan Choděra nebyl nikdy oprávněn jednat ani vynakládat náklady a výdaje jménem stěžovatelské banky a že konkursní správce banky stále tvrdil, že řízení před

institucemi Úmluvy je neodůvodněné a že banka nemá vůči státu žádný finanční požadavek. Pokud jde o požadované částky, byla Vláda toho názoru, že stěžovatelská banka nesprávně interpretovala a aplikovala vyhlášku Ministerstva spravedlnosti a že požadované náklady jsou naprosto přehnané. Zejména bylo poukázáno na to, že neexistuje žádný základ pro tvrzení, že hodnota předmětu sporu (s odkazem na který byly vypočteny požadované poplatky) činí částku 800 000 000 Kč, korespondující se schváleným kapitálem banky.

11. Soud konstatuje, že podle jeho ustálené judikatury, aby bylo možné přiznat náklady a výdaje poškozené straně, pak se musí prokázat, že je tato musela utrpět proto, že se snažila zabránit nebo napravit porušení Úmluvy a že je musela za stejným účelem vynaložit před Soudem a že tudíž má právo na jejich náhradu. Musí být rovněž prokázáno, že náklady byly skutečně a nezbytně vynaloženy a že jsou přiměřené co do jejich výše (viz, mimo jiné, Krčmář a ostatní v. Česká republika*) /Sekce III/, č. 35376/97, 3. března 2000, § 52). Soud dále připomíná, že při vyhodnocování přiměřenosti požadovaných částek, pokud jde o náklady a výdaje, není vázán vnitrostátními stupnicemi a praktikami, i když k nim může do určité míry přihlédnout (ibid.).
12. Soud pokládá částky požadované stěžovatelskou bankou na úhradu nákladů a výdajů za přehnané. Soud dále poznamenává, že stěžovatelskou bankou nebyly předloženy žádné listinné důkazy, které by prokazovaly, že požadované náklady a výdaje byly skutečně vynaloženy. Rozhoduje na základě ekvity přiznává Soud stěžovatelské bance celkovou částku 10 000 EUR na úhradu nákladů a výdajů vynaložených ve vnitrostátním řízení a před institucemi Úmluvy, která bude převedena na české koruny a zaplacena na bankovní účet zástupce stěžovatelské banky v České republice.
13. Úroky z prodlení
14. Soud pokládá za vhodné, aby úroky z prodlení vycházely z marginální úrokové míry pro půjčky Evropské centrální banky, k níž by měly být připočteny tři procentní body (viz Christine Goodwin v. Spojené království /GC/, č. 28957/95, § 124, ECHR 2002).

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. Potvrzuje, že nemá jurisdikci zkoumat případ co do merita věci;
2. Potvrzuje, že byl porušen článek 6 § 1 Úmluvy;
3. Potvrzuje, že není nezbytné zkoumat odděleně stížnost stěžovatelské banky na porušení článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě;
4. Potvrzuje, že nález porušení je dostatečným spravedlivým zadostiučiněním, pokud jde o morální újmu;
5. Potvrzuje,

(a) že žalovaný stát je povinen zaplatit stěžovatelské bance do tří měsíců částku 10 000 EUR (deset tisíc euro) na úhradu nákladů a výdajů, která bude převedena na české koruny kursem aplikovatelným ke dni zaplacení vyrovnání a bude zaplacena na bankovní účet zástupce stěžovatelské banky v České republice;

(b) že po uplynutí výše uvedených tří měsíců až do vyrovnání budou splatné běžné úroky z výše uvedené částky v sazbě rovnající se marginální úrokové míře pro půjčky Evropské centrální banky, k níž budou připočteny tři procentní body;

6. Zamítá zbývající část požadavku stěžovatelské banky na spravedlivé zadostiučinění.

Vyhotoveno v anglickém a francouzském jazyce a vyhlášeno písemně dne 21. října 2003 souladu s ustanovením 77 § 2 a 3 Jednacího řádu Soudu.

Michael O'BOYLE

tajemník sekce

Nicolas BRATZA

předseda

*) Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu – přílohový sešit VI/1996, Rozsudek ES o stížnosti č. 12884/87, str. 27.

*) Viz výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu – přílohový sešit XXIII/2000, Rozhodnutí ES o stížnosti č. 35376/97, str. 11.